

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Számítógépi programalkotás jogi védelme

Ügyszám: SZJSZT 02/07/1.
Megkereső/megbízó Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság

A Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság által feltett kérdés:

- 1.) Az eTalon számítástechnikai rendszer forráskódjai önmagukban szerzői jogi védelem alatt állnak-e, ha igen annak mindkét szerződő fél jogosultja-e vagy csak az E. Kft?
- 2.) Állapítsa meg, hogy közös műnek (együttes műnek) tekinthető-e az E. Kft. az általa a M. Kft-nek 2002. szeptember 19-én értékesített eTalon vállalatirányítási rendszer, különös tekintettel a kifejlesztésének körülményeire, illetve a két cég között létrejött szerződés tartalmára.
- 3.) Szakértő egyéb észrevételei.

Az eljáró tanács szakértői véleménye:

Ad 2. Tekintettel arra, hogy az eTalon elnevezésű számítógépi programalkotáshoz (a továbbiakban: „Szoftver”) kapcsolódó szerző jogosítványok csak akkor vizsgálhatók, ha a Szoftver maga szerzői jogi védelemben részesül, ezért az eljáró tanács elsőként a megkeresés második kérdését vizsgálta meg. A vizsgálat eredményeként az eljáró tanács megállapítja, hogy a Szoftver, így annak forráskódja is a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: „Szjt.”) szerint szerzői műnek minősül. A szoftver Szjt. szerinti eredeti jogosultja (szerzője) mindig természetes személy, az adott konkrét ügyben Sz. Z. (a továbbiakban: „Sz. Z.”) és L. M. (a továbbiakban: „L. M.”).

Ad 1. A megkereséshez csatolt iratok alapján az eljáró tanács megállapítja, hogy a Szoftvert az E. Kft. (a továbbiakban: „E. Kft.”) kizárólag két személy – Sz. Z. és L. M. – személyes közreműködésével valósította meg, vagyis a hivatkozott személyek tekinthetők a Szoftver eredeti jogosultjainak. A csatolt iratok alapján az is egyértelműen megállapítható, hogy mely szoftverfejlesztő a Szoftver mely részét alkotta meg. Az is megállapítható továbbá, hogy a Szoftver egyes részei önállóan is felhasználhatóak, vagyis a Szoftver az Szjt. 5.§ (2) bekezdése szerint összekapcsolt műnek minősül. Az összekapcsolt művek szerzői a saját rész tekintetében szerzői jogukat önállóan gyakorolhatják. Bár az összekapcsolt mű bármely részének más művel való összekapcsolása esetén valamennyi szerző hozzájárulása szükséges, ilyen tevékenységre a csatolt iratok nem utalnak.

Az Szjt. az alábbi több szerzős műtípusokat határozza meg (nem említve közöttük az Szjt. 7.§-a szerinti gyűjteményes műveket):

- a) szigorúan vett több szerzős művek (Szjt. 5.§ (1) bekezdése), amely esetében a közös mű részei nem használhatók fel önállóan;
- b) összekapcsolt művek (Szjt. 5. cikk (2) bekezdése), amely esetében a többszerzős mű egyes részei önállóan is felhasználhatók;
- c) együttesen létrehozott művek (Szjt. 6.§), amely esetében a mű megalkotásában együttműködő szerzők hozzájárulásai olyan módon egyesülnek a létrejövő egységes

műben, hogy nem lehetséges az egyes szerzők jogait külön-külön meghatározni, a mű megalkotását pedig egy olyan természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság kezdeményezte, aki azt saját nevében hozza nyilvánosságra.

A megkeresésben hivatkozott együttesen létrehozott mű fogalmának (ld. fenti c) pont) értelmezése során nem hagyható figyelmen kívül a Szjt. miniszteri indokolása, amely a következőket tartalmazza: *„A technikai fejlődés legújabb hullámai nyomán előtérbe kerültek a csoportosan, kollektív munkával - jelentős beruházást igénylő berendezéssel és felszereléssel, szervezett keretek között - létrejövő művek, amelyek szerzői gyakran nem vagy csak aránytalan nehézségek árán nevesíthetők. Ez a jelenség a modern szerzői jogi kodifikációt több országban (pl. Franciaországban, Spanyolországban, Szlovéniában) arra indította, hogy bevezesse és az általánostól eltérően szabályozza a „kollektív”, az együttesen létrehozott mű kategóriáját. A művek e fajtáját az jellemzi, hogy a mű megalkotásában együttműködnek a szerzők, akiknek a hozzájárulásai ennek során olyan módon egyesülnek a létrejövő egységes műben, hogy nem lehetséges az egyes szerzők jogait külön-külön meghatározni. E művek további jellemzője, hogy létrehozásukat külső - tehát a szerzők körén kívüli - személy vagy szervezet kezdeményezi és irányítja. Ilyen műveknél indokolt, hogy a szerzői jog jogosultja az a szervezet vagy személy legyen, amely, illetve aki kezdeményezte és irányította a mű létrehozását, majd ezt követően az elkészült művet saját nevében nyilvánosságra hozta. Ez elérhető volna azzal is, ha a törvény az említett személyt, illetve szervezetet eleve a szerzői jogok eredeti alanyának minősítené, de - tekintettel a szerzőt természetes személynek tekintő elvi kiindulásra - helyesebbnek látszik, hogy a szerzői jog a törvény erejénél fogva szálljon át és a szerzők jogutódjaként illesse meg a szóban forgó személyt vagy szervezetet (6. §).”*

A fentiekből egyértelmű, hogy az együttesen létrehozott mű fogalmának lényegi eleme, hogy a szerzők ne, vagy csak aránytalan nehézségek árán legyenek azonosíthatóak. Ezt támasztják alá az Európai Unió azon szerzői jogi tárgyú irányelvei is, amelyek olyan műtípusok esetében hivatkoznak az együttesen létrehozott művekre, amelyek jellemzően sok, adott esetben sok száz szerzővel készülnek. Ilyen műtípus az adatbázisok jogi védelméről szóló 96/9/EK irányelv szerinti adatbázis, illetve a számítógépi programalkotások védelméről szóló 91/250/EK irányelv szerinti szoftver is.

Az, hogy egy mű az Szjt. szerint együttesen létrehozott műnek minősül-e, vagy sem ténykérdés, azon a felek szándéka nem változtat. Az eljáró tanács a fentieket is figyelembe véve tekinti a Szoftvert összekapcsolt és nem együttesen létrehozott műnek.

Tekintettel arra, hogy az Szjt. 1.§ (2) bekezdés c) pontja értelmében az Szjt. nem csupán a számítógépi programalkotást, hanem a hozzá tartozó dokumentációt is védi, ezért a szerzőség kérdése a dokumentáció és a szoftver vonatkozásában elkülönítetten vizsgálandó. A megkereső által átadott dokumentumok, illetve adathordozók részletes átvizsgálását követően az eljáró tanács megállapítja, hogy az nem tartalmaz a Szoftverhez kapcsolódó olyan dokumentációt, amely megfelelne az Szjt. 1.§ (3) bekezdése szerinti követelménynek, vagyis amely egyéni, eredeti jelleggel rendelkezne. Ez a megállapítás igaz azokra az aláírás és dátum nélküli dokumentumokra is, amelyeket „dokumentum jegyzék” felirattal ellátva a megkereső az iratokhoz csatolt, és amelyek a Szoftver egyes részeinek működésére vonatkozó követelményeket tartalmazzák, mint a „fejlesztést megalapozó dokumentum”. E dokumentumok ugyan nem vitathatóan szellemi munka eredményeként álltak elő, azok azonban elsősorban funkcionális jellegűek, vagyis a Szoftver elvárt helyes működését írják le. Ennek megfelelően valódi szerepük elsősorban a Szoftver készítője feladatának pontos meghatározásában ragadható meg, a szoftver tényleges működését nem azok határozzák meg. Mivel az eljáró tanács megállapítása szerint a hivatkozott dokumentumok sem

egyenként, sem pedig összességükben nem tekinthetőek egyéni, eredeti jellegűnek, ezért az akkor sem keletkeztet szerzői jogosultságot, amennyiben annak szerzője a Szoftvert megrendelő feljelentő. Az eljáró tanács ugyanakkor külön fel kívánja hívni a figyelmet arra, hogy a hivatkozott dokumentumok szerzősége, illetve keletkezése kapcsán megállapítást nem tehet, mivel azok önmagukból a dokumentumokból, illetve a megkereséshez csatolt egyéb iratokból nem állapíthatók meg. Emellett az eljáró tanács azonban azt is meg kívánja jegyezni, hogy egy egyedi szoftvermegrendelésnek, illetve fejlesztésnek elképzelhető olyan megoldása is, amelyben maga a megrendelő készíti el a szoftver szerzői jogilag védett dokumentációját, vagy annak elkészítésében szerzői jogi szempontból is releváns módon közreműködik. A megkeresés szerinti esetben erre utaló jelet a csatolt iratok nem tartalmaznak.

Ad 3. Az egyéb észrevételek között az eljáró tanács megvizsgálta a tárgybéli ügy során kötött és szerzői jogi relevanciával bíró szerződéseket, megállapodásokat. Az E. Kft. és a szoftverfejlesztésben résztvevő szerzők egymás közötti jogviszonyát az iratokhoz csatolt „Megbízási szerződés” elnevezésű iratok határozzák meg. A szerződések 3.1. pontjai a következő szó szerint egyező rendelkezést tartalmazzák: „Megbízott (*ti. Sz. Z., illetve L. M. – az eljáró tanács megjegyzése*) az elvégzett feladatainak eredményeit átadja megbízónak (*az E. Kft.-nek, vagyis a feljelentő vállalkozásnak – az eljáró tanács megjegyzése*) forrásnyelven valamint tárgykódra fordítva, és egyben szerzői jogairól lemond megbízó javára”. Az Szjt. 9.§ (2)-(3) bekezdései szerint azonban a szerző személyhez fűződő, illetve vagyoni jogairól nem mondhat le, vagyis a szerződések ezen rendelkezései – az Szjt. 3. § alapján alkalmazandó Ptk. 200. § (2) bekezdése szerinti jogszabályba ütközés miatt – semmisek. Az eljáró tanács nyomatékkel fel kívánja hívni a figyelmet arra, hogy a Ptk. 239. § (1) bekezdésének rendelkezéseire figyelemmel megállapítható, hogy a felek az érvénytelen rész nélkül is megkívánták volna kötni a szerződést, és a tanács megítélése szerint a felek szerződéskötéskori szándéka a semmis rendelkezések figyelmen kívül hagyásával is feltárható, részint magukból a szerződésekből, részint pedig az iratokhoz csatolt tanúvallomásokból, az alábbiak szerint:

- a) A szerződések alapján alaposan feltehető, hogy a szerzők (Sz. Z. és L. M.) engedélyezték a Szoftver felhasználását. Erre elsősorban az utal, hogy teljesen életszerűtlen lenne olyan szoftvert kifejlesztetni, amelyet később a megrendelő maga sem hasznosíthat. Erre utal továbbá a mindkét szerződésben meglévő szavatossági nyilatkozat is (Sz. Z. esetében a szerződés 5.2. pontja, L. M. esetében pedig a szerződés 5.1. pontja), hiszen annak csak hasznosítás esetén lenne értelme.
- b) A megfelelő felhasználási engedélyre utal Sz. Z. 2006. július 27. napján tett tanúvallomása is, amelyben Sz. Z. így nyilatkozott: „Arra a kérdésre nem tudok választ adni, hogy jelenleg ki a (*a Szoftver – az eljáró tanács megjegyzése*) tulajdonos (...). Az biztos, hogy nem az én tulajdonomban van a program, mert az én és az E. (*az E. Kft., vagyis a feljelentő vállalkozás – az eljáró tanács megjegyzése*) között létrejött szerződés ezt kizárta”.
- c) A szerződések alapján alaposan feltehető, hogy a szerzők (Sz. Z. és L. M.) harmadik személy számára is átadható felhasználási jogot adtak a megrendelőnek. Erre utal, hogy mindkét szerződés szerint a megrendelő maga is értékesítheti a Szoftvert, a megállapodások továbbá a díjazás megosztásáról is rendelkeznek. (Sz. Z. szerződése esetén 5.4. pontja, L. M. esetében a szerződés 5.2. pontja.)
- d) A szerződések alapján alaposan feltehető, hogy a szerzők (Sz. Z. és L. M.) nem kizárólagos jogot adtak a megrendelőnek. Erre utal, hogy a Szoftver értékesítésére mindkét szerződés alapján jogosult Sz. Z. és L. M. is. (Sz. Z. szerződése esetén 5.4. pontja, L. M. esetében a szerződés 5.2. pontja.)

A szerzőségtől eltérő kérdés, hogy a Szoftver felhasználói milyen engedélyekkel rendelkeznek a Szoftver hasznosítása vonatkozásában. A jogok vizsgálata során a jogosítási láncolatnak a szerző(k)höz megszakítás nélkül kell visszavezethetőnek lennie. Az ügy megítélése szempontjából e körben szerzői jogi relevanciával az rendelkezik, hogy a M. Kft. (a továbbiakban: „M. Kft.”) kitől szerezte be azt az engedélyt, amely részére lehetővé tette a Szoftver azt követő felhasználását, hogy az E. Kft. az M. Kft-vel korábban kötött szerződését felmondta. E kérdésben a csatolt iratok alapján egyértelműen állást foglalni ugyan nem lehet, az ugyanakkor megállapítható, hogy az M Kft. annak megvalósítása során együttműködött a Szoftver egyik szerzőjének minősülő Sz. Z -vel.

Budapest, 2007. április 10.

dr. Novák Tamás
a tanács elnöke

dr. Békés Gergely
a tanács előadó tagja

Mamuzsics Gábor
a tanács szavazó tagja